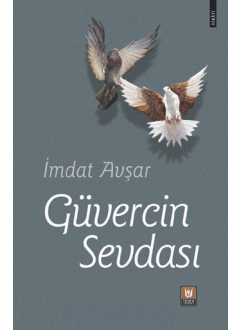

Güvercin Sevdası

İmdat Avşar, *Güvercin Sevdası*, (İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları (TEDEV), 2021, 207s.)

Süleyman DOĞAN*

* Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi,
Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji
Bölümü Öğretim Üyesi.

Yazar İmdat Avşar'ın kaleme aldığı hikayeleri “Güvercin Sevdası” adıyla Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları tarafından neşredildi. Bugüne kadar üç baskı yapan kitap 208 sayfa 14 hikayeden oluşuyor. Hikayeci ve yazar İmdat Avşar'ın, “Güvercin Sevdası” isimli kitabı genele edebi değerlendirme ile birlikte sosyolojik açıdan da incelemeye ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bir köy öğretmeninin gözleri ödünç alınarak anlatılan “Turna Çerağı” hikâyesinde, özellikle de kırsal kesimlerde mitlerin insanların hayatını ne derecede etkilediğini görüyoruz. Gerçeklik ile miti ince bir çizgide işleyen yazar, zaman algımızı da kırıyor böylece. Hikâyenin sonuna doğru neyin gerçek neyin masal olduğunu ayırt edemiyorsunuz bu yüzden.

Kitaba da ismini veren “Güvercin Sevdası” ise mahalle baskısını iliklerimize kadar hissettiriyor bize. İftiraya kurban giden bir çocuğun yaşadığı olumsuzlukları dile getiren bu hikâye, bir anlamda çamur at izi kalsın sözünün geleneksel mahalle yaşantısında ne derece etkili olduğunu da gösteriyor. Yazar Avşar, Türk dünyasını, bu dünya içinde yer alan ve bugün farklı adlarla varlığını sürdüren halkları, bu dünyada üretilen edebiyatı bir bütün olarak ele almış hikayelerinde. Her ne kadar değişikliklere uğrasa da bir rengin farklı tonlarına bürünse de Kırgız, Kazak, Özbek, Uygur, Tatar... Aynı dili konuştuğumuz ve üstelik aynı kanı taşıdığımız, aynı kaynaklardan; efsanelerden, mitlerden, destanlardan beslendiğimiz soydaşlarımızdır. Genetik hafızanın doğal bir tepkisi belki de hayatı aynı idrak ile kavırıyoruz. Atasözlerine, deyimlere baktığımızda bu açıkça görülmektedir.

Aydın ve Toplum

Sınıf farkına yol açan unsurlardan biri de eğitim farkıdır. Toplum içinde halk ile aydını ayıran önemli bir ayrıntıdır eğitimi olmak. Aydın'ın en önemli manası da halka aydınlatan demektir. Ancak aydınlar ile halkın arasındaki irtibatın zaman zaman koptuğu da bir vakiadır. Aydın ile halk arasındaki uzaklık, köy ve kasaba hayatını konu edinen hikâyelerde belirgin bir şekilde görülür.

İmdat Avşar'ın hikayelerinde de bu durum açıkça kendini göstermektedir. Kasabada kaymakam ve çeşitli kurumlardaki memurlar ile eşraf zümresinden oluşan bir güç unsuruna karşılık, köyde imam, muhtar ve ağa öne çıkar. Köy, insanların ilkel yaşama ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmuş, üretici insanların meydana getirdiği bir topluluktur. Köyde insan yaşam ihtiyaçlarını karşı-

lamak için kurulmuş tabii bir düzen içinde hayatını sürer gider. Eğer köy dışarıdan veya kendi içinden sosyal, ekonomik ve kültürel bir etki görmezse durgun bir şekilde yaşamaya devam eder. Köyden farklı bir sosyolojik yapı olan kasaba ise “medrese ve mektep kültürünü almış, tabiatla, insanla ilgisini kesmiş ve aklın kuru mantık kaidelerine göre bir düzen yaratmış bir insan topluluğudur.”

İmdat Avşar, “Güvercin Sevdası” ismini verdiği on ayrı hikayede köyü ve kasabayı hem natüralist ve hem de realist bir şekilde yansıtır. Bu hikayelerde bir devrin toplumsal özelliklerini bir tiyatro sahnesi gibi sunar. Birbirini denetleyen çok sıkı bir sosyal kontrol mekanizması, olay kurgusunu yönlendirir.

Kafa Kağıdı

Kitapta geçen “Kafa Kağıdı” isimli ilk hikayede, devlet sisteminin nasıl çalıştığını ve devlet ile köyün iltisakını şu cümlelerle vurgular; “Devlet, yılda bir ya da iki kez, üstü haki çadıyla kaplı ve jelatin pencereleri olan bir cip ile köye gelen dört jandarmaydı bizim için. Geldiğinde, duvar diplerine siniyorduk korkudan. Bu korkuyu kim salmıştı yüreğimize, onu da bilmiyorduk. Devlet köye geldiğinde duvarların arkasına gizlenip başımızı hafifçe çıkartıyor; uzaktan, devlet ile köy muhtarının sessiz filmini izliyorduk. Köylüler muhtardan korkuyordu, muhtar ile devletten... Biz çocuklar, ikisinden de...”

Kitabın ilk hikâyesi olan “Kafa Kâğıdı” devlet ile vatandaş arasındaki ilişkiye değinmesi açısından önemlidir. Üstelik bunu, bir çocuğun gözünden yapıyor. Zira çocukluk, hiç tükenmeyecek olan bilinçaltının tarlası gibidir. İşte bu hikâyede, vatandaştan öte, her an azarlanmaya hazır bir evlat muamelesi gören insanın tedirgin iç dünyasını, o tarlaya atılan tohumun yeşermesi gibi açıyor bize yazar. Köyde en üst makamda bulunan muhtar, merkezden yönetilen bürokrasinin temsilcisi durumundadır. Avşar, “Kafa Kağıdı” isimli hikayede muhtarın rolünü şöyle vurgular; “Devlet, toprak yolları tozularak cip ile diğer köylere doğru hareket ettiğinde, bizim gibi duvar diplerinde saklanan köylüler de muhtarın önüne diziliyorlardı. Muhtar elindeki kağıtları bakarak onlara emirler yağdırıyordu:

-Sen, yoklama kaççağymışsın! Askerlik şubesini gideceksin. Seni şahit yazdırmışlar, mahkemeye gideceksin! Senin Almanya’dan kağıdın gelmiş, karakola uğrayacaksın!

Askerlik şubesini çağrı geldi mi, ninelerimizi bir telaş alıyordu, korkuyla soruyorlardı birbirlerine:

-Gençlere emir gelmiş, yine seferberlik mi var?” İmdat Avşar bu hikayede garip ve fakir Anadolu insanının makus tarihini ve talihini anlatır. Hikayelerde tarihsel gerçeklik, devlet konumunda bulunan görevlilerinin profesyonel bir meslek anlayışından uzak olduklarını gözler önüne serer.

Yazar İmdat Avşar hikayelerinde; köylünün yaşamına yön vermez; sadece gözlemlerini mizahî bir üslupla anlatmayı tercih eder. Anadolu’nun her yönden kalkınmasını sağlayacak geniş kapsamlı bir reforma ihtiyaç duyulduğu açıktır. Memleketi saran ataletten kurtulmaya yönelik bir hareket gereklidir. Fakat bu hareket, taşradan merkeze doğru bireysel bir çabayla mı yoksa merkezden taşraya yönelen bir hizmet anlayışı ve denetim mekanizmasıyla mı başlamalıdır? Sosyal bünyeyi çok fazla sarsmadan, halkı aydınlatmak, en az çatışma olan sahalarda ilmi usullerle çağdaş medeniyeti memlekete yerleştirmektir”. İlk önce eğitim, sağlık ve tarım politikalarını kapsamaya gereken bu hizmetin merkezden taşraya yönelik bir kamu yönetimiyle sağlanması gerekirdi. Fakat bu, gerçekleştirilemediğinden halkın ilgisi, kentlere kaymıştır.

Devlet Sopası

Yazar İmdat Avşar, “Devlet Sopası” başlıklı hikayesinde köyde kimin kimden korktuğunu ve devletin sopasının kime patlayacağını ironik bir şekilde dile getirir. Bir devirde köy algısında devlet olarak görünen jandarmanın köylüye muamelesini oldukça realist bir şekilde ortaya koyar:

“Yılmayacaksın ekmek uğruna kavgadan. Korkmayacaksın zifiri gecelerden, otlığın kuzulara saldıran kurtlardan, adım başı ayağının dibinden kayıp giden akreplerden, yılanlardan. Ama korkacaksın devletten; karakoldan, okuldan, jandarmadan, öğretmenden... Onların tokadı yapıştığında yüzüne; susacaksın... Onların vurduğu yerde güller bitecek kaç bahar sonra... Dalaşmayacaksın devletle, istediğini yapacaksın. Çünkü sen köylüsün, cahilsin, onlarsa devlet ve daima haklı... Bileceksin, acımaz şeriatın kestiği parmak!”

“Devlet Sopası” hikâyesinde köyün imamı “Halil Hoca”yı önce bir kahraman olarak ele alır, daha sonra köye yaklaşan jandarma potininin ayak sesiyle kahraman hocanın korktuğunu ve adeta Arslan kesilen hocanın kediye evirildiğini muhtar ile hoca arasında geçen konuşmayı aktarır:

“-Muhtar: Hoca, dün ilçeden çağırılmışlardı. Bizi kaymakamlıkta topladılar. Karakol komutanı ve müstantikler de vardı. Bazı köylerde ezanın hala Arapça okunduğu ihbarı varmış. İmamlara söyleyin, ezan Türkçe okunacak, dediler. Bak, bu kağıdı da sana yolladılar. Aha buraya da imza atacaksın... Hükümetin emri...”

Halil Hoca bir “estağfur tövbe” çık.

-Bin yıllık ezan Türkçe okunur mu? Adamın ağzı eğilir vallahi?

Muhtar:

-Ben ne bileyim hoca efendi! Emir yüksek yerden. Devlet ile oyun olmaz, benden söylemesi. Yarın iki jandarma gönderirler, yakamızı kurtaramayız, vallahi...”

Nihayet köye iki jandarma karartısı uzaktan görünmüştü. Muhtar, imamı jandarmanın geldiğini haberini çocuklarla ulaştırmıştı. O anda imam:

“-Allahuekber! Alluhuekber!”

diye ezana başlamıştı. Vaktaki o kahraman Halil Hoca, Jandarmanın geldiği bilgisini alır almaz hiç istifini bozmadan ve sesini iyice yükselerek bu kez:

“-Tanrı uludur! Tanrı uludur” demeye başlamıştı.

Jandarmadan, devletten bile korkmadığını düşündüğüm o adam birdenbire küçüldü. Kitabımdaki padişah resimleri içinden sıyrılıp çıktı, bir serçe gibi gelip camiinin damına kondu. Halil Hoca bile korkuyordu demek... Biz daha çok korkmalıydık...”(s.158).

Edebiyat ve Sosyoloji

Edebiyatın sosyolojik imkânı, toplum sorunlarının incelenmesi, açıklanması ve yorumlanmasında edebiyatın göz önünde bulundurulması gerektiğini öne sürmektedir. Buna göre edebiyat, yalnızca duygu ve düşüncelerin güzel ve etkili bir biçimde ifade edilmesi olarak değerlendirilmez. Edebiyat aynı zamanda sosyal-kültürel ortama ait bir gerçekliktir. Bu bağlamda “Recep Enişte” de önemlidir. Bu hikâyede, yazar Avşar “Recep Enişte”nin hazin hikayesini sosyolojisini gözler önüne serer. Hikâyede; “köyde herkesin ona “Yanık Recep”, “Poker Recep”, “Batak Recep”,

“Yılan Kırkan” “Kül Savuran” ve “Sahtekar Recep” dese de mahallenin tüm yetimleri hayrandık, hastaydık Recep abiye. Dediklerine göre ilçeden ilk o gitmişti şehirdeki yatılı mektebe. Zehir gibi bir talebiymiş. Hocaların çözemediği cebir problemlerini bile çözermiş. Ama sonradan kırık kopyalara katılıp içkiye, kumara dadanmış, okulu bırakıp ilçeye dönmüş. İlçede şehre yolcu taşıyan bir otobüse muavin olmuş. Sonra otobüsle gittiği büyük şehirdeki bataklıkta çöküp kalmış ve de hayatı kararmış...”

Her edebî eseri sosyal bir olay olarak değerlendiren merhum Cemil Meriç, edebiyat tarihi ile sosyolojinin birbirinden ayırlamayacağı fikrini şöyle açıklar: “Bir şaheserin mecrasını izlemek, bize, ferdî düşünceden maşerî düşünceye nelerin geçtiğini öğretmekle kalmaz, içtimaî çevrede ne gibi değişiklikler olduğunu da gösterir”. Bu bağlamda İmdat Avşar, “Kafa Kağıdı” hikâyesinde yaşıdığı devrin gerçekliğini şöyle anlatır: “Ninelerimiz, başları ağardığında saçlarına kına yakıyorlardı... Seferberlikten kırk yıl beride, bir eski zamandı... 93 Harbi, Balkan Harbi, Cihan Harbi... Erzurum, Selanik, Sarıkamış, Yemen, Çanakkale, Sakarya... Dedelerimizin sadece künyesi gelmişti köylere... Bu yüzden şeceremiz ninemizin adıyla başlıyordu çoğu kez. Zeliha'nın Hasan'ın oğlu ya da Zeynep'in kızıydı çocuklar...”

-Bir evde, bir nine, bir anne, dört oğlu, üç kız var. Bil bakalım bu kimin evi?

- Bir evde, iki nine, bir anne, beş kız, dört oğlu var. Bil bakalım bu kimin evi?

Şeceremizde dedelerimiz, oyunlarımızda ise hem dedelerimiz hem de babalarımız eksikti. Dedesiz ve babasız kerpiç evler ama çok çocukluydu...Mezarları da yoktu dedelerimizin. Nineleirimizin söylediğine göre dedelerimiz, bilmediğimiz, uzak diyarlarda kalmıştı ve bir daha gelmeyeceklerdi. Babalarımız ise ilkbaharda gurbet denilen bir yere gidiyorlar; ancak kar yağınca eve dönüyorlardı...

Buzağlar anasını, koyunlar kuzusunu tanıyordu o küçük dünyada. İnsanlar da hem birbirlerini hem de birbirlerinin yedi ceddini... Belki de babalarımız biliyordu ama devletin tutuğu şecereden, sicilden, ninelerimizin ve analarımızın haberi yoktu” (s.25). Yazar İmdat Avşar, bu hikayede köylünün çektiği acı ve ıstırabı bir film şeridi gibi gözler önüne seriyor. Bu öyle bir devirdi ki, sosyal bakımdan da dünyanın en korkunç, usandırıcı ve kemirici bir devresi idi; koca bir insan soyu, dermansız babalar, ezgin analar, gıdasız çocuklarla, özellikle bozulan toplum düzeni adeta alt üst olmuştu.

Edebiyat ve Üslûp

Edebiyat eserinin üslubu ile toplumsal çevre arasında da ilişki vardır. Bir eserin üslubuna bakarak, o eserin kaleme alındığı çağın özelliklerini anlamak mümkündür. Yazar İmdat Avşar'ın hikâyeleri incelendiğinde, eserdeki hayali kişilerin ve onların yaşıdığı ortamların neşet ettikleri tarihsel şartlar ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Eserde yer alan hikâyelerin kaleme alındığı ve yazarın bizzat yaşıyarak tanığı olduğu devrin sosyal-kültürel, siyasî ve iktisadî gerçekliklerini yansıtmaları, en dikkat çeken özelliğidir. Hikâyelerde pek çok toplumsal soruna yer verilmiştir; ancak önem derecesi bakımından öne çıkan konular vardır. Bunlar arasında merkezden uzak köylerde karar vericilerin, bürokrat ve memurların görev bilinci ve sorumluluğundan yoksun oluşları dikkat çekicidir. Hikâyelerdeki mistik hayat anlayışı, devir itibariyle Anadolu gerçekliğini yansıtmaktadır. Bunun nedeni, halkın bilinçaltında gizli olan millî kıymetleri unutmamasıdır. Anadolu coğrafyasında kadim bir medeniyetin manevî havasından iz taşır. Eğitimsizlik, tembellik, haksızlık, kadınların toplum içindeki konumu bir devrin hayat algısını yansıtan önemli gerçekliklerdir.

Hikayelerde, tarihsel iklimin gerçeğe uygunluğu göz önünde bulundurularak yorumlanmış olup yazarın, toplum meselelerini geniş bir perspektiften yansıtma kaygısı güttüğü; gözlemlediği aksaklıkları, tarafsız bir tutumla kurguladığı görülmüştür. Bu yönüyle eleştirel gerçekçi olan yazar, Anadolu'nun olumsuz yönlerine odaklanmıştır; ama onun sosyal eleştirisi, mizahî anlatımı, acı ve sade Türkçesiyle edebî bir değer kazanmıştır.

Devlet!

“Devlet” dediğimiz şey soyut bir kavram. Devletin kudreti ise ona izafe edilen güçten kaynaklanıyor ve aslında devlet adına o gücü kullananlar da yönetim erkini elinde bulunduran insanlardan başkası değil. Devlet ile vatandaş arasındaki ilişki daha somut biçimde yönetenlerle yönetilenler arasındaki ilişkiden ibarettir. Avşar'ın hikâyesinde devleti temsil eden bir nüfus memuru, vatandaş temsil eden ise okuma yazması olmayan bir kadın ve çocuğudur... Edebî metinlerde yaratılan karakterler belki de metnin etkileyici gücü sayesinde gerçeği aşabiliyor, biraz daha öteye taşıyabiliyor. Belki de bu hikâyedeki nüfus memuru karakteri ve onunla vatandaş arasındaki diyaloglar okuyucuda devlet erkinin vatandaş karşısındaki gücünü bir kat daha artırıyor.

Yönetenler ve yönetilenler arasındaki ilişkinin tarihî arka planına baktığımızda, devlet erkinin ortaya çıkmasıyla birlikte yönetilenlerin kölelikten kulluğa, oradan da vatandaşlığa terfi ettiğine tanık oluruz. Ama birey açısından bu ilerleme asırlar boyunca devam eden bir süreçtir. Tarihe baktığımızda devlet ile birey arasındaki çatışmada bireyin kendi lehine alan kazandığı dönem, son iki yüz yılda gerçekleşmiştir. Hikayelerinde bu durumu ironik olarak ortaya koyan yazar Avşar şu önemli noktanın altını çizer: “Bizde ise bireyin devlet karşısında güç ve alan kazanması oldukça gecikmiştir. Devletin tahakküm edici, dayatmacı otoritesi 1990'lı yıllara kadar sürmüştür. Bugüne baktığımızda devlet ile vatandaş arasındaki ilişkinin büyük değişikliklere uğradığını, devlet karşısında bireyin ciddi güç kazandığını itiraf etmemiz lazım.”

Mankurtluk!

Destanlar, mitler, efsaneler daha doğrusu tüm kadim anlatılar “söz”ün daha

özel manada edebiyatın ürünleridir. Edebiyat ise bir bütündür. Anlatılar kılık değiştirirse de kadim metinler ile aynı

ırmaklara koşulup aynı denizlere akmaktadırlar. Bütün yazarlar kadim metinlerden yararlanmakta en azından

metinlerinde farklı açılardan bu ürünlerin etkilerine dikkat çeken İmdat Avşar: “Metinler arasındaki ilişkiler de günümüz metinlerini zenginleştirmekte, ilginç kılmaktadır. Bu anlatılar çoğunlukla metni yerelleştirse de bazen yerel olanı evrensel bir iklime taşıyor. Cengiz Aytmatov'un Gün Olur Asra Bedel romanında anlattığı “Mankurt” efsanesi, dünya literatürüne “Mankurtluk” kavramını hediye etmiştir. Söz Cengiz Aytmatov'dan açılmışken ona ait bir cümleyi paylaşarak sorunuza cevap vermek istiyorum. Aytmatov, “Yazar, sadece efsane ve mitlerden beslenmez aynı zamanda efsane ve mit üretir.” diyor. Yazar Avşar'ın “Turna Çerağı” adlı hikâyesinde anlattığı ve metnin merkezinde yer alan efsane, tamamıyla kurgudan ibarettir. Ama bu kurguya kaynaklık eden bir bilgi de vardır.” Yazar Avşar, aynı zamanda bir metin aktarmaları yapmıştır. Türk lehçelerinden edebî eserleri Türkiye Türkçesine aktarmıştır. Bu bağlamda yazarın “Turna Çerağı” efsanesi de “Turna Baba” karakteri de ve bunların etrafındaki olaylardan ilham alarak ortaya çıkmıştır.

Bizim, halk irfanından süzülüp gelen çok güzel bir deyimimiz var diyen yazar Avşar: “Adın çıka-

cağına canın çıksın!” Cahil, nadan, dar görüşlü muhitlerde “yaftalanmak” insanın kolay kolay baş edemeyeceği bir durumdur. Böyle bir muhitte, sonradan hadiselerin asıl yüzü ortaya çıksa da adı çıkan birinin kendini aklamayı zordur. Fişlenmek ise aslında bu durumun, geçmiş yıllarda -hatta bugün de- devlet ile birey arasındaki tezahürüdür. Devlet defterine adın bir iddia ile bir şekilde geçmişe yargı önünde aklansan da o damgadan kurtulman mümkün değildir. Evet, fişlenmek, yaftalanmak, etiketlenmek... Bugün de bizim toplumumuzda silinmeyen bir yaradır. Böyle muhitlerde, kendini aklamak mümkün olmadığı için nice terk-i diyar eden insanlar vardır.”

Neşet Ertaş hemşehrîsi yazar İmdat Avşar hikayelerinde; post modernizmle birlikte dağılmaya yüz tutan “Abdal” geleneğine de önem verir. Abdal geleneğinin Anadolu tarihine katkısının önemli olduğunun altını çizer. Abdallık geleneği, “iyilik, maddi değerlerden uzak olma, yardımseverlik, tevazu” kavramları ile anılır. Yazar Avşar abdal geleneğinin, Anadolu’da halkını çengi ve çalğı ile eğlendirerek hoş vakit geçirdiğinin de belirtmeden geçmez.

Sembolik Kuram

Sosyolojinin önemli kuramlarından olan işlevselcilik ve çatışmacılık, toplumu bir bütün olarak şekillendiren toplumsal yapılara, kurumlara, çatışmalara odaklanan makro ölçekli yaklaşımlar sergilemektedir. Makro yaklaşım, bir şehri yukarıdan, helikopterden gözlemleyip karayollarının insanların bir yerden bir yere gitmelerini nasıl sağladığını veya yerleşim yerlerinin zenginlerin yaşadıkları gökdelenler ile yoksulların yaşadıkları gecekondular arasında nasıl bölündüğünü görmek gibidir. Sosyoloji ayrıca kişiler arası etkileşime çok yakından odaklanan mikro ölçekli yaklaşımı da kullanır. Bu yaklaşıma göre, büyük fotoğrafın anlaşılabilmesi için öncelikle küçük fotoğraflara yoğunlaşmak gerekmektedir. Örneğin, şehir yaşamının anlaşılabilmesi için, çocukların bir okul bahçesinde birbirleriyle hangi oyunları oynadıklarına, sınıfta öğretmenlerin öğrencilere nasıl davrandıklarına, öğretmenlerin birbirleriyle ve idareyle ilişkilerinin nasıl olduğuna, yayaların evsiz insanlara karşı tutumuna ve günlük yaşamın ayrıntılarına yoğunlaşmak gerekmektedir. Bu durumda sembolik etkileşim, diğer iki kuramın aksine, toplumu bireylerin günlük etkileşimlerinin bir ürünü olarak görmekte toplumu anlamak için de bireyler arasında neler olup bittiğine bakmak gerektiğini vurgulamaktadır. Yazar İmdat Avşar’ın “Güvercin Sevdası” isimli kitabındaki hikayelerin bazılarının sembolik etkileşim kuramı açısından değerlendirmek mümkündür.

İmdat Avşar’ın hikayelerinde, kişinin anlam haritasını öncelikle en yakınındakiler başlatmak suretiyle sosyal ve kültürel çevresi üzerinde durulmaktadır. Kültür bir dildir. Bu nedenle aynı kültürel ortamlardan gelenler birbirlerini kolayca anlayabilirler. Aynı köyden ya da kasabadan büyük şehirlere göç edenlerin aynı mahallede, birbirlerine yakın evlerde oturmayı tercih etmelerinin ve hemşehrî derneklerinde bir araya gelmelerinin bir nedeni de kültürün bu özelliğidir. Böylece kişiler yeni girdikleri ortamın yükünü hafifletmekte ve oraya daha kolay tutunabilmektedirler. Diğer taraftan farklı kültürel ortamlarda büyüyen kişiler, aynı dili konuşuyor olsalar bile kelimelere farklı anlamlar yükleyebilmekte, bu nedenle de zaman zaman iletişim sorunları yaşayabilmektedirler.

İmdat Avşar’ın hikâyelerinde, 1940’lı yılların devleti ile o kuşağın farklı statüdeki insanların bir karşılaşması, çatışması var... Bu hadiseler maalesef içinden geçtiğimiz tarihî süreç içinde, özellikle de son yüz yılda bizim, kuşaklar boyunca tanık olduğumuz gerçeklikler, gerçekliğimiz. Devlet, 1990’lı yıllara kadar gerçekten de vatandaşı ile barışık değildir. Tepeden inmece yaklaşımlar, devlet sopasını uzun yıllar vatandaşın başı üstünde tutmuştur. Tepeden inmece bir anlayışta olan ve “halka rağmen halk için” yaklaşımını benimseyen devletlerin elinden sopa eksik olmamıştır. İdeo-

lojilerin rengi ne olursa olsun tavır değişmemiştir. Öte yandan akılı önceleyen modernizm her şeyi sebep sonuç ilişkisine indirgenmiştir. Akıl ile inşa edilen toplum ve dünya, bir konfor da yaratmış ve bu konfor içinde kutsal rivayetler, kutsallık atfedilen kimlikler de anlam yitimine uğramıştır. Avşar hikayesinde, insanın hayata ve dünyaya salt akıl ile kavrayarak akılı kutsallaştırdığımız takdirde gönlü ihmal ettiğimize dikkat çekmektedir. Avşar'ın hikayesinde, "Teftiş Heyetinin Evliyası"ndaki irfanı ve gönlü temsil eden kahramanın aslında bir meczup olduğu göze çarpmaktadır.

Sonuç

Sembolik etkileşimcilere göre, kişinin muhataplarıyla olan ilişkilerinde sergilediği davranışların yönünü ve şiddetini belirleyen en kritik faktör yorumdur. Kişinin davranışlarını doğru anlayabilmek için öncelikle hangi zihinsel süreçlerden geçtiğini anlamak, bunun için de onunla empati kurup iç dünyasında olan bitene yoğunlaşmak gerekmektedir. Davranışın oluşmasında kültür, cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik durum, toplumsal ortam, içinde bulunulan ruh hali, muhatabın özellikleri gibi pek çok faktörün etkisi olsa da insanlar aslında davranışa değil o davranışla ilgili yaptıkları yoruma tepkide bulunmaktadırlar. Avşar'ın hikayelerinde, sade bir dil, anlaşır bir üslup kıvrak bir anlatım yolu seçilmiştir. Bunun yanında hikayelerinde yer yer metaforlar kullanılarak hikayeler zenginleştirilerek ayrı bir tat katılmıştır. Hikayelerdeki yorumlama ve değerlendirmelerde bazı sembollerde kullanılmıştır.

Sosyoloji insanlara toplumu anlamak için imkânlar sunmaktadır. Karmaşık olduğu düşünülen, altında yatan temel belirleyicilerin kavranılmasında zorlanılan kimi olaylar sosyolojik bir bakış açısıyla gizemini kaybetmekte ve daha anlaşılabilir bir hale gelmektedir. Diğer sosyolojik yaklaşımlardan farklı olarak insanlar arası ilişkileri anlamaya yoğunlaşan sembolik etkileşim kuramı esas alındığında yazar İmdat Avşar'ın hikayelerinin, kişilere okudukları kimi edebi metinleri anlama noktasında kolaylık sağlaması ve yeni bir bakış açısı sunması aşikardır. Edebiyatımıza böylesine özgün hikayeler kazandırdığından dolayı yazar İmdat Avşar'ı takdir ve tebrik ediyorum.